

Meslek Alanımızın Korunması ve Mesleğimize Sahip Çıkmalarına Yönelik EMO'nun Akreditasyon Çalışmaları

Elk. Elo. Müh. Barış Aydın
baris.aydin@emo.org.tr

Ülkemizde bilgi üretmek yerine, üretilen bilgiye dayalı tüketici konumuna düşen sermaye, AR-GE'ye yatırım yaparak, bilgi üreterek büyümek yerine pazar derdi olmayan kamusal alanlara özelleştirme yoluyla el koyarak büyüme yolunu tercih etmiştir. Bu neo-liberal saldırı eğitim, sağlık, sosyal güvenlik başta olmak üzere, haberleşme ve enerji sektörlerindeki alt yapı kurumlarının özelleştirilmesinde de yaşanmıştır.

EMO, kamu hizmet alanlarının özelleştirilmesine başından beri karşı çıkmıştır. Bu gün gelinen durumda, enerjide bölgesel tekeller yaratılması suretiyle otomatiğe bağlanan artışlar üzerinden halkı soyan bir hal almış olması, EMO'yu haklı çıkarmıştır. Özelleştirilen dağıtım şirketlerinde hizmet üreten emekçilerin çalışma koşulları ağırlaşmış, ücretleri düşmüştür.

Hizmet üretimi, AB-GATT süreci ile neo-liberalizmin yeniden düzenlemek için el attığı bir alandır. Anayasa'nın 128.maddesinde kamusal denetim alanı, kamu güvenliğini ilgilendiren bir kapsama sahip olup, bu yüzden proje onayı, geçici kabul, iş güvenliği, yapı denetimi vb. alanlar iş güvencesine sahip olan kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gereken faaliyetlerdir. Neo-liberal özelleştirme saldırısı ile asli ve sürekli görevi kamu görevlisi olan kişiler eliyle yapılması gereken "kamusal denetimin" tamamı rekabete açılarak özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılmasının önu ısrarla açılmak istenmektedir. Bu sektörler

genellikle mühendislerin hizmet ürettiği sektörlerdir.

Bir tasarımın "kamu güvenliğine uygun olarak yapılıp yapılmadığının denetiminin özelleştirilmesi" yönünde yürütülen bu özelleştirme çabalarına Anayasa Mahkemesi ve Danıştay otuz yıllık yerleşmiş içtihatları ile karşı çıkmaya çalışmaktadır. Ancak iktidar sürekli olarak kamusal denetimi yürüten kurumların bünyesinde bulunan ve kamu görevlisi statüsü ile çalışan meslektaşlarımızın sayısını azaltarak adeta iş yoğunluğundan işini yapamaz duruma gelmesini sağlamaya çalışmış ve "kamu makamına yardımcı olmak" gerekçesi ardına saklanarak kurulmuş olan bu şirketler fiilen kamusal denetimi yapar hale getirilmişlerdir.

EMO, kamu hizmetlerinin "rekabet" unsuru üzerinden gerçekleştirilmesine karşıdır. Bu alanların mühendislere açılmış olması EMO'nun görüşlerini değiştirmemektedir. Ancak bu süreçlere dahil olmamak bazı alanlarda Elektrik Mühendisliği mesleği kapsamında olan alanlarda Elektrik Mühendislerinin (örneğin asansör alanı) sektörden çekilmesi ile sonuçlanmıştır. Bu durumun ileri dönemde mesleki ve toplumsal olarak istenmeyen sonuçlar yaratacağı açıktır. Uluslararası tanınırlıktan kaçınmak amacı ile de olsa, EMO bu hizmet alanlarından çekilme hak ve yetkisine sahip değildir. Tam tersine bu alanlarda EMO kendi kurallarını koyarak ve rekabet unsurunu değil, kamu hizmetinin temel unsuru olan

"güvenirlilik" unsurunu esas alarak yeni oluşumlar oluşturmaldır. Bu aynı zamanda EMO'nun tarafsız ve bağımsız kimliğini ön plana çıkaracaktır.

Tüm bu gelişmelerin ışığında Elektrik Mühendisleri Odası'nda uzun süredir yürütülen en önemli tartışmalardan biri hizmet üretimi ve buna bağlı olarak AB mevzuatı çerçevesinde zorunlu olarak gündeme gelen akreditasyon veya tanınırlık sürecidir. Bu sürece ilişkin ilk aklımıza gelen asansör alanıdır. 1996 yılından beri başarıyla sürdürdüğümüz asansör periyodik denetim alanını 2012 yılından itibaren TÜRKAK tarafından akredite edilmiş A Tipi Muayene Kuruluşlarına devredilmiştir. Elektrik Mühendisleri Odası ve üyelerinin asansör alanından dışlanmaması için İzmir Şube olarak konu Odamızın gündemine getirilmiş, o günden beri örgüt içerisinde tartışılmaktadır.

Öte yandan, Elektrik Mühendisleri Odası'nın 10.03.2003 tarihinde 25044 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliği'nin Oda'nın Amaçları başlıklı 7.maddesinin i) bendinde "Meslek alanında üretilen ürün ve hizmetlerin kalitesinin geliştirilmesi için her türlü çalışma ve denetimde bulunmak, bu amaçla test ve kalibrasyon laboratuvarları kurmak," yer almaktadır.

Odamız kendi meslek alanı ile ilgili yönetmelikte de yer aldığı üzere bir çok test, ölçüm, periyodik kontrol,

inceleme, ilk muayene, son muayene, gözle kontrol vb. konularda üyeleri aracılığı ile teknik raporlar düzenlemekte, görüşler oluşturmaktadır. Oda'nın bağımsız, tarafsız olması, kamusal faydayı ön plana çıkarması, birikimi ve deneyiminin yanı sıra konusunda uzman üyelere sahip olmasının neticesinde bir çok kişi, kurum ve kuruluş ve mahkemeler tarafından dikkate alınmaktadır.

Tüm bu alanlarda yapılan teknik inceleme ve denetim hizmetlerine, AB normlarına uyum sağlaması ve verilen hizmetlerin bağımsızlığının, tarafsızlığının, güvenilirliğinin garanti edilmesi açısından düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemeler Avrupa Birliği içerisinde uzun süredir uygulanan harmonize normlardır ve bu normların da ülkemizde de iç düzenleme olarak yerleşik hale getirilmesi istenmektedir. Bu çerçevede bir çok teknik konuda ülkemizde yerleşik düzenlemeler yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Denetim alanlarına ilişkin asansör denetimlerinin A tipi muayene kuruluşlarına devredilmesi ile başlayan süreç çok hızlı bir şekilde diğer meslek alanlarımızı da etkilemeye başlamıştır.

Test ve ölçüm hizmetlerimizin büyük çoğunluğunu oluşturduğu topraklama tesisatı, elektrik tesisatı, yıldırımdan korunma tesisatı alanları 25 Nisan 2013 tarih ve 28628 sayılı Resmi Gazete yayınlanarak yürürlüğe giren İş Ekipmanlarının Kullanımında Güvenlik Ve Sağlık Şartları Yönetmeliğinde yeniden tanımlanmış, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından periyodik kontrolleri yapmaya yetkili kişilerin bilgilerini Bakanlığa elektronik ortamda kayıt yaptırması zorunluluğu arkasından ise "Periyodik kontrol yapacak kişi ve kuruluşlara akreditasyon, yetkilendirme ve eğitim zorunluluğu

getirmeye Bakanlık yetkilidir." maddesi gereği ileride tüm bu hizmetlerin akreditasyon kapsamında A Tipi Muayene Kuruluşları tarafından yapılması talep edilecektir.

Böylesi bir zorunluluk karşımıza çıktığında yukarıda belirtilen Oda bütçesi içerisinde gerçekleştirilen ve Konsolide Oda Gelirinin içerisindeki % 29 gibi bir gelirin devre dışı kalması da gündeme gelecek ve böylelikle Odamızın geleceğini de önemli oranda etkileyecektir. Bugün asansör alanında Odamızın ve bir çok meslektaşımızın yaşadığı sorunlar diğer alanlarda da karşımıza çıkacaktır.

Son olarak konu, Şubemizin 31.Dönem Genel Kurulu'nda önerge haline getirilip EMO 45.Dönem Olağan Genel Kurulu'na taşınmış ve 1-2-3 Nisan 2016 tarihinde gerçekleştirilen EMO 45.Dönem Olağan Genel Kurulu'nda Odamızın A Tipi Muayene Kuruluşu olunmasına ilişkin önerge oylanmış ve oy çokluğu ile A Tipi Muayene Kuruluşu olunması konusunda karar alınmıştır.

Oda Genel Kurulu sonrasında EMO 45.Dönem Yönetim Kurulu tarafından değerlendirme sonucunda Odamızın A Tipi Muayene Kuruluşu olunması yönünde çalışmaların yürütülmesi amacıyla EMO İzmir Şubesi'ne görev verilmiştir.

TÜRKAK'ın tarafından uluslararası standartlar esas alınarak gerçekleştirilen akreditasyon faaliyetleri

Bu standartlar;
Muayene Kuruluşları
 TS EN ISO/IEC 17020
Ürün Belgelendirme Kuruluşları
 TS EN ISO/IEC 17065
Yönetim Sistemi Belgelendirme Kuruluşları
 TS EN ISO/IEC 17021
Personel Belgelendirme Kuruluşları
 TS EN ISO/IEC 17024
Laboratuvar Hizmeti Veren Kuruluşları

TS EN ISO/IEC 17025

Tıbbi Laboratuvarlar

TS EN ISO/IEC 15189

Yeterlilik Deneyi Sağlayıcı Kuruluşları

TS EN ISO/IEC 17043

Odamızın hali hazırda ürettiği hizmetlerin devamının sağlanması takiben TS EN ISO/IEC 17020, TS EN ISO/IEC 17025 ve TS EN ISO/IEC 17024 standart kapsamında akreditasyon çalışmaları başlatılmıştır.

Standart Tanımlar

Akreditasyon

Bir muayene kuruluşunun belirli şartlara uygun olduğu ve ilgili uygunluk değerlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmek için yeterli olduğunun resmi olarak üçüncü taraf tarafından tanınması, gerçekleştirilen faaliyetin teknik ve idari olarak yeterliliklerinin onaylanması, bir tarafsızlık beyanıdır. Akredite edilmiş kuruluşlar tarafından düzenlenen belgeler; ülkemizde ve Avrupa'da tüm otoriteler tarafından tanınarak geçerliliği kabul edilmektedir.

A Tipi Muayene Kuruluşu

Bir teknik düzenleme içerisinde bulunan bir ürünün konunun tarafı olabilecek tüm kesimlerden bağımsız olarak muayene faaliyetini gerçekleştiren, aldığı kararlar bağımsızlığı ile çelişmeyen, verdiği hizmetlerin ulusal ve uluslararası tanınırlığı olan, uluslararası standardizasyona ve kurumsal işleyişe sahip, sadece üçüncü taraflara hizmet veren kuruluşlardır. Bu kuruluş, bir organizasyon veya organizasyonun bir parçası olabilir. Muayene kuruluşu veya onun bir bölümü olduğu organizasyon, bir tüzel kişilik olmalıdır. Eğer muayene kuruluşu bir organizasyonun parçası ise mutlaka bu organizasyon içinde tanımlanmalıdır.

Bağımsızlık Tarafsızlık ve Dürüstlük

Muayenelerin tarafsızlığı garanti edilmeli ve bu çerçevede personelin

ücretleri, yapılan testlerin sayısına veya sonuçlarına bağlı olmamalıdır. Bu personel bu yapı içerisindeki tüm personeli (denetçiler dahil) kapsamaktadır. Personel, ticarî, malî ve diğer baskılardan arınmış olmalıdır.

Muayene kuruluşu prosedürleri muayene kuruluşu dışındaki kişiler veya organizasyonlar tarafından muayene sonuçlarına müdahale edilemeyecek şekilde yürütülmelidir. Bir taahhütname verilmeli, oluşturulan organizasyon şemasında yetkili isimler belirlenmeli ve bu isimler dışında müdahaleye izin verilmemelidir.

Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu veya Muayene Kuruluşunun Temel Nitelikleri

Ürünün, ilgili teknik düzenlemeye uygunluğunun test edilmesi, muayene edilmesi ve/veya belgelendirilmesine ilişkin faaliyette bulunan özel veya kamu kuruluşudur.

Uygunluk değerlendirme kuruluşları, ilgili yönetmelik hükümleri doğrultusunda gerek personeli gerekse yapısı itibarıyla;

1. Konuya taraf olan (üretici, tasarlama, tedarikçi, montajcı vs.) tüm kimselerden bağımsız olmalı,
2. Yeterli teknik donanıma ve personele sahip olmalı,
3. Özellikle mali ve idari olarak muayene veya test sonuçları etkileyecek tüm baskı ve etkilerden uzak olmalı,
4. Muayenelerin tarafsızlığı garanti edilmeli ve bu çerçevede personelin ücretleri, yapılan testlerin sayısına veya sonuçlarına bağlı olmamalı
5. Bu kuruluşların personeli, uygunluk değerlendirmesi sırasında elde ettikleri her türlü bilgi konusunda mesleki gizlilik ilkesine riayet etmeli ve bu bilgileri yetkili kuruluşlar hariç, üçüncü taraflara vermemelidir.

TÜRKAK TARAFINDAN YAPILAN DENETİM AŞAMALARI

Akreditasyon süreci aşağıdaki belirtilen ana safhalardan oluşur

1. Başvuru
2. Denetim öncesi yapılan hazırlıklar
3. Öndenetim (başvuran kuruluş tarafından talep edildiğinde),
4. Akreditasyon denetimi
5. Denetim sonrası yapılan değerlendirmeler (takip denetimi dahil)
6. Karar
7. Gözetim
8. Akreditasyonun Yenilenmesi

İlk etapta muayene test ölçüm faaliyetlerine yönelik olarak TS EN ISO/IEC 17020, TS EN ISO/IEC 17025 standardı kapsamında işlemlerin yürütülmesi amacıyla; Oda Yönetim Kurulu tarafından Muayene Kuruluşu olarak faaliyet gösterecek EMO İktisadi İşletmesi bünyesinde "Elektrik Mühendisleri Odası Test-Ölçüm Merkezi" adıyla bir merkez oluşturulması kararı alınarak 11 kişiden oluşan bir yönetim kurulu oluşturulmuştur.

Ayrıca bu hizmetler kapsamında personel istihdamına yönelik EMO Personel Yönetmeliğinde de gerekli değişiklikler yapılarak EMO mevzuatı açısından gerekli altyapı oluşturulmuştur. Oluşturulan Yönetim Kurulu iki kez toplantı yaparak öncelikle Odamızın hizmet alanlarına ilişkin gerekli tespitleri yaparak akreditasyon kapsamına alınacak alanlar tablolarındaki gibi belirlemiştir.

Tablolarda belirtilen kapsamaların akreditasyonu çerçevesinde şubelerden cihaz/ekipman, iş güvenliği malzeme listesi belirlenmiş, danışman firma ile sözleşme imzalanmış, görevli şube koordinatörlerinin/birim sorumlusunun belirlenmesinin şubelerden talep edilmiş, Şubelerin katılımıyla aralıklı toplantılar planlanmış, TS EN ISO/IEC 17020 ve TS EN ISO/IEC 17025 standart eğitimlerinin bir

kısmı alınmış olup, ayrıca test ölçüm merkezi yazılım ihalesi yapılması, ilave eğitimler, organizasyon yapısı, dokümantasyon, kalite el kitabı vb. akreditasyona hazırlık çalışmaları sürdürülmekte ve Oda genelinde yazımsal geçişin sağlanması için danışman firmalar ile görüşmeler yapılmaktadır.

Odamızın tüm birimlerinin yeni sisteme ve organizasyon yapısına geçişinin sağlanmasının ardından Türk Akreditasyon Kurumu'na başvuruda bulunulacak ve Odamızın 17020 ve 17025 standartları kapsamında verdiği belgelerin uluslararası tanınırlığı sağlanacaktır.

Halen, asansör denetimleri, tersane, tekne imal ve çekek yerlerinde yapılan topraklama vb. elektriksel muayeneleri TS EN ISO/IEC 17020 standardına göre, aydınlatma, gürültü ölçümleri ise TS EN ISO/IEC 17025 standardına göre akredite edilmiş muayene kuruluşları tarafından yapılması zorunlu olup, önümüzdeki süreçlerde İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği başta olmak üzere bir çok alanda akreditasyon şartı getirilecektir.

Tüm bu süreçlere hazırlıklı olmak ve üyelerimizle birlikte hali hazırda yapageldiğimiz hizmetlere sahip çıkmak amacıyla akreditasyon koşullarını yerine getirmek zorundayız. Aksi takdirde üyelerimiz ile birlikte Odamızın da bu alanda var olması mümkün olmayacaktır.

Kurulduğu günden bu yana mesleğin kamu yararına kullanılmasına çalışan Odamızın bu tarihsel sorumlulukla kamu ve üyeleri yararına ve ülke ve dünya gerçeklerine göre hareket ederek Odamızın bu sürecin dışında kalmaması ve meslektaşlarımızın asansör alanında olduğu gibi piyasanın insafına terk edilmemesi için üyesiyle birlikte her türlü çalışmayı yapması kaçınılmazdır.

TS EN ISO/IEC 17020 Standardına Göre Test Muayene Periyodik Kontrol İşlemlerinin Kapsamı - Taslak Çalışma

Muayene Alanı	Standart / Yönetmelik	
Asansör (İnsan ve Yük Taşıyan) Yürüyen merdiven ve yürüyen bant Kablolu Taşıma Sistemleri (Teleferik, telesi- yej)	Asansör Yönetmeliği Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği Makine Emniyeti Yönetmeliği TS EN 81-1/81-2/81-3, TS EN 13015, TS ISO 9386-1, TS ISO 9386-2, TS EN 115, TS EN 12397	İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik
Elektrik Tesisatı Topraklama Tesisatı Paratoner	Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Yönetmeliği Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik Muhtemel Patlayıcı Ortamda Kullanılan Teçhizat ve Koruyucu Sistemler ile İlgili Yönetmelik Makine Emniyeti Yönetmeliği Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği Tersane, Tekne İmal ve Çekek Yerleri Yönetmeliği TS EN 50522, TS EN 62305, TS HD 60364, TS EN 60079	
Akümülatör Transformatör Jeneratör	Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Yönetmeliği Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği TS EN 60076, TS EN 61558, TS ISO 8528	
Yapı Elektronik Sistem ve Tesisatları <i>Yangın Algılama ve Uyarı Sistemleri</i> <i>Güvenlik Elektronik Sistemleri</i> <i>Elektronik Haberleşme Sistemleri</i> <i>Yapılarda Konfora Yönelik Sistemler</i>	Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği TS EN 50090, TS EN 50491, TS CEN/TS 54-14	
Katodik Koruma	Ham Petrol ve Doğalgaz Boru Hattı Tesislerinin Yapımı ve İşletilmesine Dair Teknik Emniyet ve Çevre Yönetmeliği TS 5141 EN 12954, TS EN 13636, TS EN ISO 15711, TS EN ISO 12696, TS EN 16222, TS EN ISO 13174, TS EN 16299, TS EN 12496:2013, TS EN 13636, TS EN 15280, TS EN 15112, TS EN 13509, TS EN 12473, TS EN ISO 15589-2, TS EN 12473, TS 8037, TS 9234, TS EN 12068, TS EN 12474, TS EN 12495, TS EN 12499/AC, TS EN 12499, TS EN 13173, TS EN 13509, TS EN 14505, TS EN 15112, TS EN 15257	
Enerji Analizi Harmonik Ölçümü	Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliği Elektrik Dağıtım ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliği TS EN 61000-4-30, TS EN 50160, IEEE Std.519-1992	
Trafo Yağı Dielektrik Dayanım Testi	TS 3989 EN 60156	

TS EN ISO/IEC 17025 Standardına Göre Ölçüm İşlemlerinin Kapsamı- Taslak Çalışma

Parametre	Standart / Yönetmelik	
Toprak Özgül Direnç Ölçümü	Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliği, Elektrik İç Tesisleri Proje Hazırlama Yönetmeliği Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Yönetmeliği TS 4363	İş Hijyeni Ölçüm, Test ve Analizi Yapan Laboratuvarlar Hk. Yönetmelik
Aydınlatma Ölçümü	İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik TS EN 12665:2011, TS EN 12464-1:2013, TS EN 12464-2:2014, ISO 8995-1:2002, ISO 8995-3:2006, COHSR-928-1-IPG-039	
Kişisel Gürültü Maruziyeti İşyeri Ortamı Gürültü Ölçümü	Çalışanların Gürültü ile Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik TS 9315 ISO 1996-1 , TS 9315 ISO 1996-1/T1, TS ISO 1996-2, TS ISO 1996-2/T1, TS ISO 8297, TS EN ISO 3744, TS ISO 9613-2, TS EN ISO 3746, TS 2607 ISO 1999, TS EN ISO 9612, TS EN ISO 11202, TS EN ISO 11204	
Manyetik Alan Ölçümü	TS EN 50413	
Kişisel Titreşim Maruziyeti	TS EN ISO 5349, TS ISO 2631, TS EN 14253	
Termal Konfor		